

Diarienummer: KS.2015.353

Datum: 2016-01-27

Utvecklingschef Gunilla Dörner Buskas

E-post: gunilla.dorner-buskas@ale.se

Kommunstyrelsen

Modell för sociala investeringar i Ale kommun

Sammanfattning

Sociala investeringar kommer på sikt att öka kvaliteten för Ales invånare samt minska kommunens kostnader. Forskning och andra teorier påvisar detta. För att lyckas framgångsrikt med arbetet kring sociala investeringar behövs i praktiken ett strikt arbetssätt med en tydlig styrning och ledning, en ekonomisk modell, behovsanalys, utveckling av insatser, aktiv uppföljning och utvärdering samt kunskap om implementering och uppskalning.

Förvaltningens bedömning är att modellen för sociala investeringar ska antas

Förvaltningens beslutsförslag till kommunstyrelsen

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar att godkänna den föreslagna modellen för sociala investeringar i enlighet med förslag 2016-01-27

Gunilla Dörner Buskas
Chef Utvecklingsavdelningen

Björn Järbur
Kommunchef

Beslutsunderlag

Tjänsteutlåtande, 2016-01-27.

Förslag till ekonomisk modell för sociala investeringar i Ale kommun

Förslag till anvisningar för Sociala investeringar

Förslag till idéprovningsblankett Sociala investeringsmedel

Förslag till ansökningsblankett sociala investeringsmedel

Ärendet expedieras efter beslut till:

För vidare hantering Chef , utvecklingsavdelningen

För kännedom Förvaltningsledningen, Utvecklingsledare, social hållbarhet

Bakgrund

Ale kommun har erfarenhet och var tidigt ute med att arbeta med sociala investeringar. Ale hade under åren 2010-2013 ett nära samarbete med nationalekonomerna Ingvar Nilsson och Anders Wadeskog. Ale arbetade framgångsrikt med processerna och fick möjligheten att delta i Psynt arbetet på SKL i ett nationellt utvecklingsarbete kring sociala investeringar.

Utvecklingen har gått fort och utvecklingen har gått framåt både nationellt och internationellt kring området sociala investeringar de senaste åren. Idag finns det verktyg som ökar möjligheterna att lyckas med sociala investeringar, som inte fanns då Ale kommun startade sitt arbete. Ale kommun är i process med att anställa en statistiker och analytiker för att tillsammans med controllers och personer med verksamhetskunskap skapa underlag för att möjliggöra att Ale kommuns framtida satsningar med sociala investeringar ska bli lyckosamma

Lars Hultkrantz, professor i nationalekonomi vid Örebro universitet anser att Sociala investeringar syftar till att motverka stuprörstänkande och kortsiktighet. Hultkrantz menar att "med rätt stöd skulle kommuner kunna bli bättre på att analysera de långsiktiga effekterna av sociala insatser och få bättre underlag för beslut om användningen av kommunala medel. Lars Hultkrantz efterlyser en central stödfunktion för kommunernas effektutvärderingar av sociala investeringar, på samma sätt som kommunerna får hjälp med till exempel naturvård och trafik".

I arbetet med sociala investeringar finns flera viktiga komponenter. Aktiv Styrning, ledning och förankring är en grundförutsättning, både hos politiker och tjänstemän. Det behöver finnas en tydlig ekonomisk modell. Kunskap behöver finnas och noggrant analyseras vilka behov som finns, hur de lokala förutsättningarna ser ut, vilka möjliga insatser som kan förbättra resultaten, att det finns en tydlig ordning för prioriteringar och slutligen att det finns goda förutsättningar för att genomföra de åtgärder som det har fattats beslutat om.

Enligt Psynt/SKL behöver effekterna av en satsning stå i fokus när man talar om sociala investeringar och investeringsmedel. Det innebär ett idogt arbete med uppföljning och utvärdering vilket kräver en betydande kulturförändring. Ett investeringstänkande gör behovet av synkronisering mellan aktörer tydligt då kostnader och vinster fördelas olika mellan och inom dessa aktörer.

Ekonomiska konsekvenser

Fullmäktige behöver avsätta medel i verksamhetsplanen från 2017.

I den del av modellen som gynnar långsiktiga effekter som uppstår utanför den egna organisationen bör en kontinuerlig avsättning i en årlig ram göras för den del av modellen där återföring av medel inte kan krävas. För att åstadkomma denna samhällsnytta kan kommunen tvingas ta kostnader – initialt eller över tid – där det är andra aktörer som gör besparingar. Här krävs alltså en annan modell för finansieringen där återföring av medel inte kan krävas. Dock ska samma urvalskriterier användas och samma krav på planering och utvärdering av effekter tillämpas som om det vore ett helt internt projekt.

En årlig ram behövs för den här typen av satsningar för att stimulera till utveckling inom området. 3 Mkr bedöms vara en lämplig ram.

Delen av modellen som syftar till effektivisering av det egna arbetet bör finansieras genom att medel avsätts i ramen för Kommunstyrelsen under en 3-5 årsperiod.

Exempelvis i storleksordningen att 4 Mkr avsätts som ett årligt belopp och uppbyggnaden av den s.k. sociala investeringsfonden sätts till 4 år blir det totala avsatta beloppet som finns under tid i systemet 16 Mkr.

Samråd/samverkan

Framtagandet av förslaget av modell för sociala investeringar har skett i samråd förvaltningsledningsgruppen, samt med berörda ekonomer och controllers på Kommunstyrelsen.

Barnperspektivet

Kopplingen mellan resurser för sociala investeringar och det gällande målet för ökade förbyggande insatser kan tydligt stärka barnperspektivet. Det gäller oavsett om investeringar görs direkt till utsatta barn eller indirekt via dessa barns föräldrar.

Funktionshinderperspektivet

Modellen gynnar arbetet med Ale kommuns funktionshinderplan Ale för alla.

Förvaltningens bedömning

I Ale kommun ska sociala investeringar främst stödja de strategiska målsättningarna. Kommunens insatser ska sättas in tidigt i ålder eller tidigt i en process för att uppnå bättre utfall för individer och för att långsiktigt spara kostnader för samhället. Kommunens samtliga sociala investeringsaktiviteter ska vara tvärspektoriella eller omfatta flera huvudmän varav minst en är kommunen

Förvaltningens bedömning är att modellen för sociala investeringar ska antas. Genomförande av sociala investeringar kräver tydliga riktlinjer för hur urvalsprocessen av sociala investeringar ska gå till. De bilagor som är bifogade till tjänsteutlåtandet utgör underlag för att skapa förutsättningar till att arbetet med sociala investeringar kan startas igång. Då arbetet med sociala investeringar bygger på kunskapsbaserat förhållningssätt och långsiktighet behöver omvärldsbevakning och fortbildning inom området ske kontinuerligt. Sociala investeringar kommer på sikt att öka kvaliteten för Ales invånare samt minska kommunens kostnader. Forskning och andra teorier påvisar detta.

För att lyckas med framgångsrikt med arbetet kring sociala investeringar behövs i praktiken ett strikt arbetssätt med behovsanalys, utveckling av insatser, uppföljning och utvärdering samt implementering och uppskalning.

Förutsättningar för genomförande:

Ekonomisk modell

Anvisningar för sociala investeringar

Idéprövningsblankett - Sociala investeringar

Ansökningsblankett - Sociala investeringar

Den tidigare beslutade modellen i Ale med avsättning av medel till en ”fond” är inte möjlig med det regelverk som gäller för redovisning i en kommun. Kommunen har som krav att balanskravet skall uppnås. Detta innebär att det inte är tillåtet att ett enskilt år använda det egna kapitalet i balansräkningen för att kompensera ett negativt resultat i resultaträkningen. Uppstår ett negativt balanskravsresultat ska detta justeras inom de kommande tre åren.

Ale kommun har på senare år klarat att balansera de obudgeterade kostnaderna i utvecklingsfonden och sociala investeringsfonden på i huvudsak fyra sätt:

1. Återbetalning av pensionspengar, så kallade AFA pengar som varit engångsbelopp för tidigare inbetalningar
2. Det har funnits ett budgeterat resultat för det enskilda året
3. Enskilda budgetposter har gett ett överskott
4. Reavinster på mark

När det gäller ovanstående punkter gäller inte längre samma förutsättningar. Alla återbetalningar av pensionspengar är genomförda, det budgeterade resultatet är mycket lågt och ligger långt från de ekonomiska riktlinjerna för ett gott ekonomisk resultat, ett antal budgetposter har justerats för att bättre motsvara verkligheten samt att planerna för markförvärv pekar inte mot att ett överskott skall uppstå. Förvaltningens bedömning är att den möjliga vägen att finansiera sociala investeringar är att avsätta en ram för ändamålet i budgeten.

Då beslut är taget att Ale kommun ska använda sig av den föreslagna ekonomiska dubbelmodellen behöver ett processarbete göras kring hur hantering av medel ska se ut, dels de medel som är riktade till **Effektivisering av det egna arbetet**, där återföring av medel gäller, men också till den andra delen **Långsiktiga effekter som uppstår utanför den egna organisationen**, där inte återföring av medel ska ske.

Ale kommun har möjlighet att under 2016 få utbildningsstöd från Uppdrag psykisk hälsa och SKL inom området sociala investeringar. Förutsättningarna för att Ale kommun ska få ta del av utbildningsstödet ökar betydligt om det finns beslut på att det finns en ekonomisk modell.